

41
Hely.

Azokhoz, a kik ezt most vagy később, latin fogják,
& azon kérevel, hogy a mit a becsület elfedni hágy,
fel ne fedjék.

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

El 1819. Áprélisben Pécsbe mentem-fel, feleségemmel és egy
gyid. gyermekemmel, & feltéve, hogy ezen utam alatt meglátok,
gatom az általam nagy örömmel fogadott hívez. Lelkes Enkelő,
Jeti Pécsánus Horvát Endre Urat. Tudtam hogy ez igen
szorosán össze van fona Jeti-Taláccsal, és hogy ez ismét Kisfaludy
Ludv Lándorral, & így mind hárman nehezelelél vagynak azon
Recenziómért, melyet a Pécsi Annalen der Literatur nevű P.,
lyó-írásban a Kisfaludy Himfije megisméretetéseére liadtam;
de úgy hittem, hogy ezen nehezelelél az együttlélet nem vad el
fogja osztatni, hanem vezetette is változtatja. Azonban Peci,
deu egy tisztelt barátom elbeszélle nédem, hogy ezet mit se,
ned, & ezred hallván, feltéve, hogy utamat feléje nem ves
zem. É a barátom ösztönzött, lést, hogy Szándérom mellett
maradjak, megy, & megígérém neki, hogy a mit akar, tellyes
sítve lesz. —

Kulcsár vacsorára hívva, de úgy, hogy más öt órakor leun
néd nála; ott lesnek ügyündé barátjai. — Prof. Csejics György
de együttléletündet Conventusvá változtatá, & e szoron kezdé:

Kisfaludy Lándor egy Folyó-Írást kezdett, és az első esztendői
szenvedés darabát nyomtatásért fizetni fogja. Később, végül dolgozó,
vaiddal az igyekezést. — Magasztaltam a Kisfaludy' zándékát,
és megígéstem, hogy azt tellyes erőmmel elő fogom vegelleni.

Először szólalak meg ismét Péjér. — Pálaha véget kell vetni azon,
haz a Különbözésednek, melyet Orthographiádat eldöntésemért,
és Nemzetünk a külföld előtt nevettségessé teszid. Aldoznod-fel hy,
pothetiseinket a Nemzet' javának, dicsőségnek, alku, barátság által,
és köcsvid az Yvilont, mely a többségé. — Elremltem a szóra,
meg sem álmodván a mit most más tudod, hogy Péjérből keseghy
szóla. Azt mondám, hogy tudományot töriül hallatlan dolog,
valamit alku, barátság, és vörös' váma által eldöntetni. En
mindaddig Jókista maradok, míg meg nem győztettem, hogy az
Yvilonismus mellett szollanak az orok. A Nemzetet is különböz
nek Orthographiájokban, és Nemzetet az által meg sem leve szent,
csellen és nevetéges. — Péjér szót forgatá, mint Euphason-
meg, de minden igyekezetei hasztalanok lévén, abba hagyá. —
Azalatt megérkezett Kemere, Kiskovics, Helmezi és Beregszászi.

Péjér most azon kezdé, a mit nem vártam, és a mi megérdem
lette volna, hogy társaságát hagyjam ott. — Miért bántom
én a Nemzet' legelső' dicsőt, Kisfaludy Lándort? Miért szem
én öbet a Nemzetet előtt nevetégesse? Ki hatalmaza-fel engem
arra, hogy én társaim' dolgozásait bírálgassam? — Nem mint
examene szorított delinquens, hanem mint az, a ki magát
biztánal szerezni láttatni, szollottam, és magamhoz bizatodva.
— Hat a Nemzetnél ki hatalmaza-fel ezt és amast, hogy
még a Gothe' és Schiller' dolgozásait felől is hallatát iten

V

lehetet; tudva van minden elötte, a' ki az illy dolgot tövül forog, hogy
valaki öni tud, recenséval, beüldi Recensióját a' Redactionnak, és az
a' Recensiót, ha méltónak látja a' kiadásra, kegyontattatja. Nem az
én vettem hogy nevem a' Recensio alatt nyomtatva nem áll, hanem
az Annálisok Redactiójára, mely tövénnyül sevé magának, a' Recensio,
hat Gróji nevével meg nem jegyezni. Könystelen valék németül re-
censéálni, mert magyar Jolyórástunk nem volt; de azt sevéin a' mit
nem tudom sevé e más Recensens, hogy Recensiómút előbb hogy az
Annálisoknál felüldem, megrüldem Kispaludynak magának, Pá-
páynak, és másoknak, és léttem, hogy ha megróttottam valamibe-
nyombattat. Éi azt nevéim, és ha meggyözött botlásom felől, igéstem,
hogy megigazítom. Kispaludy nem felét, és én a' Recensiót ke-
nyontattattam, mert úgy értem, a' mint írtam. Egyéberánt
úgy hittem, hogy Kispaludynak ellenem panaza nem lehet,
mert ha nála holmit megfeddettem is, gondolom, tömjénezésé-
ben sem valék tövénny. Nálammal tövlen tövni sem tövteni
intább. — Igen, de én neki egyet adtam, és egyet vettem. el-
töle. — A' tövénny mindég az marad, felelék, ha itéletem
igazságos e, és én nem rétegem megróttottatásomat.

Lejés azt vitatá, hogy recensévalnom szabad épen nem van
ta. — Ellos tövénny és Kistorics tövénnyen tövénny harcol,
sát ellene. — Micsoda? Tövteni Prof. tövni, mondának; hat nem
örvendé e az tövni, midon mi léttem Képladi Wilhelm név alatt
Gyinde Terengyet tövénnyen megróttottatásom? És ha azt javaly
lá az tövni, miért nem azt, hogy mástól mást? —

Lejés, ki itt (a' mit felvilágosításnak az időre) a' tövénny
küldöttje vala, elhallgatott. Hellyel bomla a' tövénny.

Egy nap Pitlovics ada ebédet, s Helmezi jelenté, hogy egy Erdélyből jött levelem vár Kattmecnél. Feleségem úgy hitte, hogy az Prof Szulai Carolinától jött, s minthogy nyugtalanúság, got mutatva annak minél előbb látása érane, Pitlovics a levelet küldte. Szomszédom Kultas volt. — A' level Döbrentei, söl értezi; közlé Saghytól vett levelet. (Lásd itt lap 107.) — Wat azt jegyzem meg, hogy Saghy Verseglynek leggyorobb barátja van, és hogy a Döbrenteihez írt levelet is a Versegly' intévérére írta.

En a Döbrenteitől vett levelet még az asztalnál felelőváltam, s annak bizonyítgául, hogy az elleninté dolgozó czimborá mint úzi gár játékaik per cuniculos. Kultas szomszédom hánykodásod közt üle meli lettem, s szomszédjától tudarozá, ki írta azt a levelet nekem, s Saghy hogy jön a játékba. Ez az ő hánykodása mutatja hogy részt vevő a játékban.

Még Pesten mulaték, midőn arra lére Kultas, hogy vele öt órádos sétáljat - ki a hidhoz. Minnyást gyantám, hogy valakivel akar összehozni. Saghy volt az. Szólland vele, s en elbeszéltem neki, hogy Döbrentei közlé nekem az ő engedelmé íerint levelet. Tudarozám, hogy az olyan szabad e. Hiszen ha panaszi van ellenem, arról már iton is lehet semmi. Saghy levelet szolla, s ment.

Győrbe érve este April. 23d. beteg feleségemet a fogadóban hagyám, a Páránylánál, s mentem Tatabához. Gen fel adara tel, in vacsorájától. En minden jó nélkül hajtam - meg neki enagen mat. Tatabos nem tudta mit értesen a jelenésen. — Kihez van szeteny szem? — Nevem hallására elváltta magát, gyújtotta gyesztiját, s feleséget, fijas, Praeceptorát ott hagyván, vitt a szomszéd szobán

ba, de szertelen megrávarodással, míg én a legnagyobb nyugalomban
valem, & örövendék, hogy a bünt így látom megborzúlva. — Kezsz
lesz öröme Papaynak! monda; ő még reggel itt volt, de indulni a-
ra Andra, & nyugást kiidé est, megterinteni, ha Papay itt van e.
— Más elment. — Mit beszéltek Papay felől, nem emlékezem;
igen arra hogy est mondan: „a Papay lelke szítja mint az a láng”
— mondan, ujjonát a gyeszta felé viden. — Talács szavaimba
ugratott: Mi a Fel. Urat tiszteljük. — Azt én nem kívánom,
tom, azt én nem kívánom. De minek bántani, és per cuniculos?
Ine sagly mint igyedszid elvántani tölem Döbrenteit; me Talács,
na Abanjt meg adója kérv, hogy engem tiltanak el az írástól;
me Louggi fedon mával' ingerlésére írja ellenem Mondolat,
ját, & Andra Apát dicvelvedve hirdeti, hogy neki a Mondolat,
ban rége van; me a rejt a Mondolathoz, hol én szamason
megyer a Divószé? Temploma felé a magam attributumaim,
mal Prixnes mette, Prixnes, a Andán-lató. (ez oda célzote,
hogy Vetteghy is Andán látót, és hihetöleg az ő gondolatja van
la, engem szamassa ültetni.) — Nem festhetem eléggé elede,
neu, Talács mint éze magát megrávoa. Protestált ismét,
hogy őd nekem nagy tisztelőim, & enet bizonyágára kivona
egygy fióros, & abból egygy levelet hozot-elö, melyet előttem
olvasni kezd. Mint Napóleonnak referála a Passaubi Kes,
ceg, így Talácsnak Horvát Endre, & nem baráti levélben,
hanem egygy olyamban, mely éreztette az Olvasóval, hogy a
ti a levelet írta, & a tihez a levél írva volt, valamin. — Bácsi,
megyeim' újabb kiadása felöl ada ítéletét, hogy az rosszabb

1111
mint az első kiadás (1789.) volt, és hogy én rontom a Nyelvet.
A veszélynek ellent kell állani.

Bécsből vizsgálatra utamat Győről Péter vettem, és Pé-
ter bejött Talácshoz, más este. A mezőn vala. Megreztentem
sásonna. Mihelyt a szobába értem, mutatá könyvet almanachna
ívége alatt a Párisi képet, és mellette az enyémet. Velem jöve
Horvát Endréhez, ki engem melegen fogada, és jött vacsorálni. Én
felros kellet-fel az asztaltól. Horvát meleg vala erántam, de nem
szólhatta, mennyire van kesztyű, kassanyi és kassai eránt el,
melegülve. Az engem nem bánt ha valami apdnt ízegeti, a kiret én
nem ízegethet.

Mint hogy én az évanám, hogy kéri kishoztatja szollátomat,
vagy magamnak írjon, vagy nyomtatásban feddjen-meg, de ne
írjon cimborádat; Talács és Horvát megígéred, hogy fogad irni.
Horvát írt, mint designatus Secretarius a magát constituali
clavó Tarsaságnak, de a melly felől én előre megjövendölém, hogy
semmi sem lesz. Nem volt igéred Antipodisimusa a delectatione emel-
tedő Neologizmusnak.

Mind a mellet, hogy Talács, elvélásunkos, magát nemem be-
rátomnak fogada, megjelent a Tüd Gyben először az én N. Kö-
szetím Recenziója, melly legnagyobb részen a Secretarius Socie-
tatis Erudita Hungaricae tollából folyt, mellyre osztán én egy
Anticriticát nyomtattaték. Azután megjelent egy Ertekezés a
Recenzióról, a mint az egymástóló Citatumokból világosan
láthatni, a Talács' munkája; olly potározásat ívoni a' ízegete.
de hogy ne tudjam kivel jöved, és feleletem bajba vonjon, est

*) Jaurini nondum erectae.

a porócztó Kereszty Sereusz írtá-le saját kezével, s alá a Füredi
Vida nevet vesette, melly nevet két első betűje engem megkezeszes-
ned. A' látatnomot porócza s a' Vilus mutatá, hogy az nem a'
Kereszty műve, s engemet a' les meg nem csala. Feleltem a' Indgyben,
mellyre ő elhullgatának. — Nem nagy triumphus illy ellenes-
ten nagy diadalt.

Azokban a' jó fel' emberei közt olly elméd támadának, a' mil-
lyenekkel a' mások fel nem dicvelkedhetik, a' forrás megvizsgálá,
s a' Kereszty feléne meg az a' nagy bizonyosága is lón, hogy a'
jobbát mind jottivat. Így járt mindegy, a' ki veszteglés alá,
nem haladni.

Bacsányi kiadá Kereszt Jótudomnál 1827. s látjuk mi
az a' mit tőle olly reménytel vásának az ő társai. Nagy
dolog jól beféllni magyarául. — Non furtum feci. — Non
parces in cruce comos. —

1827. Decemb. 6d.

Toldaték.

A' Füredi Vida név alatt Horváth Endre szorott
a' Tudom. Gyűjtem. kötetében lappangani. Talán nagyatyja
meg Füredi nevet visela, de övégye Horváth nevéhez még

ne férjhez, midőn első férjétől eredt gyermeke, Endrénék sa-
lán atyja, gyermek volt; & ezzel is megtörtént a mi hason-
ló esetekben szokottal; a Horváthné gyermekét Horváthnak
nevezte a világ, & a gyermek maga is e nevet viselé osto-
lájában, és így tovább. — Ez egy érdemes barátomnak
maga beszélte el Horváth Endre, ez pedig másként is
nézem.

Ezt után úgy hiszem hogy az itt lap VIII. említett dű,
hős és harugrágatóból szöve Ertekezés a Recensióról a Tar-
tács József tollából folyt; azt mutatja az egymástól
Citátumot, a mi neki minden dolgozásában szokása volt;
azt mutatja compositio és stylus is; az az Ertekezés vége-
ben álló: in necessariis unitas p. — melly kivált neki ked-
vencz idéje volt. Ha hatalmában állott volna; Tartács úgy
szett volna mindnyájunkat Pápiistává karddal, mint le-
vesztényévé szent István; mind a mellett, hogy kereszt-
nyén ugyan hidegecske volt, de jócsnyen bonyó Pápiista, mint
Horváth Endre is, és a lelket pénzen is vasárlani nagy-
szerepő mulcsás. István, az 1828. Máty. 30d. Pesten meg-
holt Újságyíró. — Horváth Endre a Tartács József Erteke-
zését csak soldogatta, igazítgatta, & a Tűzdi Vída nevé-
vel jegyezte meg; Persegly pedig tulajdon lezével lebra-
adta be a Tűzgyűjtem. Redactiojának, hogy én ne tudjam
ki ellen támadjad fel, & tegyem nevésségem magamat,
ha ellenkezöm igemélyes eltérve. — Szerencsém nem

engede' elvevete' nem Talárat; inkább hittem a' jászok
 formán öszegző' Citátumodnal mint egy barátom' leír-
 ásának, a' ki engem bizonyosra tette, hogy Dejes György
 láttatá vele a' Jászokgy' Tereng' kezével írt Családjert.
 I' minthogy Bacsányi is a' gyimborához tartozott, úgy his-
 zem a' mondottat vesint, hogy ez a' négy, és még egy
 ötödik; ki ismeretes arról, hogy semmi megilletés-
 nem fűt, az ellenem nyílt dolgokban munkát végt ve-
 vével. Pesten írom ezt 1829. Márcz. 26d.

MÁGYAKADEMIA
 KÖNYVTÁRA